

KOD UCZNIĄ		

KONKURS WIEDZY O MAZOWSZU

dla uczniów szkół podstawowych
województwa mazowieckiego

III ETAP WOJEWÓDZKI

MAJ 2024

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ SPRAWDZAJĄCY		
Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		
Podpis przewodniczącego		

Instrukcja

Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.

W zadaniach z odpowiedziami: A, B, C, D lub P, F zaznacz znakiem jedną poprawną odpowiedź, otaczając ją kółkiem, np.:

B lub F

Jeśli się pomylisz, błędną odpowiedź przekreśl i zaznacz inną odpowiedź, np.:

B A lub F P

Pozostałe zadania wykonaj zgodnie z poleceniami. Odpowiedzi starannie zapisz w wyznaczonych miejscach. Możesz korzystać z kalkulatora prostego i lupy.

Na wykonanie wszystkich zadań masz 90 minut.

Powodzenia!

Zadanie 1.

.... / 3 p.

Mapa. Historyczny podział Mazowsza (XIII–XVIII w.)

Źródło: [Fjl rev. Ulamm](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:rev.Ulamm) CC BY-SA via Wikimedia Commons

Korzystając z mapy oraz własnej wiedzy, wpisz w luki właściwe nazwy, które są dokończeniem zdań.

- 1.1. Wkra stanowi granicę między historycznymi ziemiami: .....
oraz .....
- 1.2. Miasto położone w ziemi czerskiej, które w średniowieczu nazywane było Grodźcem, to .....
- 1.3. Łomża oraz Wizna to miasta aktualnie położone na terenie województwa .....

Zadanie 2.

.... / 3 p.

Tekst

Każą opuścić domy, bo będą podpalane. Na strychu już czuć ogień. Uciekamy górą – przechodzimy przez dziury, z jednego domu do drugiego, za nami kolejni ludzie. (...) W końcu stajemy, bo to ostatni dom, koniec ulicy, nie ma dokąd iść. Nagle jeden chłopak mówi, że okna pierwszego piętra wychodzą na pusty plac. Schodzimy, on wyskakuje pierwszy, potem reszta. (...) [D]okoła wszystko się pali, tli – butelki gorące, żarzące się kamienie, jeszcze czerwone od ognia. (...) Nie wiemy dokąd wrócić, dokąd iść. Polska straż ogniowa wskazuje nam kamienicę, którą ugasiła (...). Kamienica ugaszona, ale to już tylko gruzy. Łapiemy tam jakiś pokój, jakieś mieszkanie, żeby być razem. Wychodzimy tylko wieczorem, jak myszy, szukać jedzenia i wody. (...) Po kilku dniach Niemcy otaczają budynek. Wchodzą. (...) Sprowadzają nas na podwórze, każą oddać wszystko, co mamy. I biorą nas powoli, marszem na Umschlagplatz. I pakują do tych wagonów (...).

Źródło: [Relacja Haliny Aszkenazy-Engelhard](#)

A.

Fot. [Adrian Grycuk CC BY-SA via Wikimedia Commons](#)

B.

Fot. [Adrian Grycuk CC BY-SA via Wikimedia Commons](#)

2.1. Rozstrzygnij, który z warszawskich pomników – oznaczony literą A czy B – upamiętnia wydarzenia wspomniane w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie

.....
.....
.....

2.2. Wydarzenia opisane w tekście wydarzyły się podczas trwania

- A. Powstania Styczniowego.
- B. wojny polsko-bolszewickiej.
- C. I wojny światowej.
- D. II wojny światowej.

Zadanie 3.

.... / 3 p.

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W 1915 roku skończyły się rosyjskie rządy na Mazowszu. W wyniku zwycięskiej ofensywy Mazowsze wraz z resztą ziem Królestwa Polskiego dostało się pod okupację austriacką i nie było już terenem działań wojennych. Rządy austriackie trwały do roku 1918. <i>Na podstawie: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro s. 93</i>	P	F
2.	Pod koniec wojny ludzie byli wygłodzeni i osłabieni. Z tej przyczyny epidemia banalnej grypy „hiszpanki”, która wybuchła w 1918 roku, pochłonęła w Polsce (podobnie jak w całej Europie) więcej ofiar niż działania wojenne. <i>Źródło: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro s. 93</i>	P	F
3.	W lecie 1920 roku bolszewicy dotarli na przedpola stolicy, a w Wyszku nad Bugiem, w budynku miejscowej parafii, zainstalował się powstały w Białymstoku nowy, rewolucyjny rząd, na którego czele stali Julian Marchlewski, Feliks Dzierżyński i Feliks Kon. <i>Na podstawie: Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro s. 100</i>	P	F

Zadanie 4.

.... / 4 p.

Uzupełnij notatkę dotyczącą jednego z instytutów badawczych z terenu województwa mazowieckiego. Wpisz w wyznaczone miejsca właściwe uzupełnienia wybrane spośród podanych w nawiasach.

Narodowe Centrum Badań Jądrowych w Świerku, który jest częścią (*Piaseczna / Otwocka*)
....., to jeden z największych instytutów badawczych w Polsce. Zatrudnia
1100 osób, a na jego terenie znajduje się jedyny w naszym kraju reaktor jądrowy. Nosi nazwę
(„*Anna*” / „*Maria*”) ..... . Uruchomiono go w (*1945 r. / 1974 r.*)
..... . Jest to reaktor (*polskiej / radzieckiej*) ..... konstrukcji.
Ośrodek można zwiedzać w ramach zorganizowanych grup wycieczkowych.

Na podstawie: [Industrialne Mazowsze](#) s. 41.

Zadanie 5.

.... / 3 p.

Uzupełnij w tabeli podstawowe informacje o województwie mazowieckim. Wykorzystaj poniższe dane i na ich podstawie własne obliczenia.

Powierzchnia	35 558 km ²
Liczba mieszkańców	5 510 612
Gęstość zaludnienia (os./km ²)	
Wskaźnik urbanizacji	64,7%
Liczba mieszkańców miast (os.)	
Liczba mieszkańców wsi (os.)	

Miejsce na obliczenia

Zadanie 6.

.... / 2 p.

Tabela

Największy wzrost liczby ludności w latach 1999–2016 	Największy spadek liczby ludności w latach 1999–2016
Jabłonna (powiat legionowski) +107%	Nur (powiat ostrowski) –22%
Lesznowola (powiat piaseczyński) +100%	Solec nad Wisłą (powiat lipski) –22%
Ząbki (powiat wołomiński) +74%	Sterdyń (powiat sokołowski) –19%
Słupno (powiat płocki) +72%	Ceranów (powiat sokołowski) –18%
Wieliszew (powiat legionowski) +61%	Chotcza (powiat lipski) –17%
Piaseczno (powiat piaseczyński) +60%	Strachówka (powiat wołomiński) –17%
Marki (powiat wołomiński) +60%	Wierzbno (powiat węgrowski) –16%
Nadarzyn (powiat pruszkowski) +50%	Korczew (powiat siedlecki) –16%
	Przesmyki (powiat siedlecki) –16%

Źródło: Mazowsze – ekonomia i gospodarka s. 19.

6.1. Wykorzystując informacje zawarte w tabeli dopisz w zdaniach właściwe nazwy gmin.

Obok gmin, które w okresie 1999–2016 powiększyły lub nie zmieniły swojego stanu ludnościowego, możemy wskazać takie, w których nastąpił spadek liczby ludności. Aż w 9 gminach spadek ten wyniósł powyżej 15%. Z wyjątkiem gminy ..... wszystkie z nich zlokalizowane są w znacznej odległości od Warszawy.

A spośród gmin o najwyższej dodatniej dynamice wzrostu ludności sytuacja jest odwrotna, tylko jedna gmina – ..... leży w znacznym oddaleniu od stolicy.

Na podstawie: Mazowsze – ekonomia i gospodarka s. 19.

6.2. Wykorzystując jeden argument uzasadnij powyższe zjawisko dotyczące dynamiki zmian liczby ludności w gminach województwa mazowieckiego.

.....
.....
.....

Zadanie 7.

.... / 2 p.

Tekst

Pisali o nim poeci i prozaicy, tacy jak Agnieszka Osiecka, Jarosław Iwaszkiewicz czy Stanisław Dygat. Wybudowany w latach 1932–1936 niemal 250-metrowy most na rzece Pilicy połączył niegdyś województwo warszawskie z województwem kieleckim. W okresie międzywojennym zaprojektowana przez inż. Wacława Straszynskiego konstrukcja była wówczas największą tego typu przeprawą w Polsce.

Źródło: [Industrialne Mazowsze](#) s.54

1.

Fot. [Rommullus CC-BY-SA via Wikimedia Commons](#)

2.

Fot. [Tadeusz Rudzki CC-BY-SA via Wikimedia Commons](#)

3.

Fot. [Dziadek59 CC BY-SA via Wikimedia Commons](#)

4.

Fot. [rybkamaster CC-BY via Wikimedia Commons](#)

Uzupełnij zdanie oraz dokończ je zaznaczając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Most, o którym mowa w tekście, został przedstawiony na fotografii oznaczonej numerem ..... i znajduje się w miejscowości

- A. Góra Kalwaria.
- B. Brok.
- C. Płock.
- D. Białobrzegi.

Zadanie 8.

.... / 2 p.

Fotografia

Fot. Ibumer CC-BY-SA via Wikimedia Commons

Tekst

Grzyb, oponka, torus. Umieszczony w 2013 r. przez portal *The World Geography* na 5. miejscu listy najbardziej niezwykłych wież na świecie. (...) Jedna z najbardziej charakterystycznych budowli na Mazowszu, unikalna nie tylko dzięki swojej architekturze, ale również historii. (...) Nigdy nie była w pełni wykorzystywana zgodnie z przeznaczeniem, a nawet częściowe użytkowanie również nie trwało długo (...). Po niemal 40 latach obiekt doczekał się rewitalizacji. (...) Pomysł na inwestycję nie skupiał się tylko i wyłącznie na wieży (...).

Źródło: [Industrialne Mazowsze](#) s. 64-65.

Na podstawie tekstu, fotografii oraz własnej wiedzy uzupełnij zdanie, dopisując nazwę miejscowości, w której znajduje się prezentowana budowla oraz nazwę instytucji w ramach, której obecnie funkcjonuje.

Wieża, wybudowana jako zbiornik wyrównawczy w latach 70. ubiegłego stulecia w ....., zaczęła zmieniać swoje oblicze w 2017 roku dzięki funduszom unijnym i dzisiaj jest częścią instytucji o nazwie .....

**Zadanie 9.
Fotografia**

.... / 2 p.

Fot. [Witia CC BY-SA via Wikimedia Commons](#)

9.1. Jaki obiekt znajduje się na prezentowanej fotografii? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Kościół ewangelicko-augsburski św. Trójcy w Warszawie
- B. Kościół św. Wacława w Radomiu
- C. Kościół Podwyższenia Krzyża w Zwoleniu
- D. Kościół św. Józefa w Pułtusku

9.2. Dokończ zadanie.

Przedstawiony na fotografii obiekt został wzniesiony w stylu .....

Zadanie 10.

.... / 3 p.

10.1 Przekreśl fałszywe informacje w poniższych zdaniach, aby powstały zdania prawdziwe.

Sieć kolejowa na obszarze województwa jest – z wyłączeniem rejonu Warszawy – dość rzadka. Łączna długość eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych wynosi: **1712 / 3424** kilometra, co oznacza 4,8 kilometra sieci kolejowej na 100 km² powierzchni województwa. Prawie **41 / 82,5** procent linii kolejowych jest zelektryfikowanych.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro* s. 121.

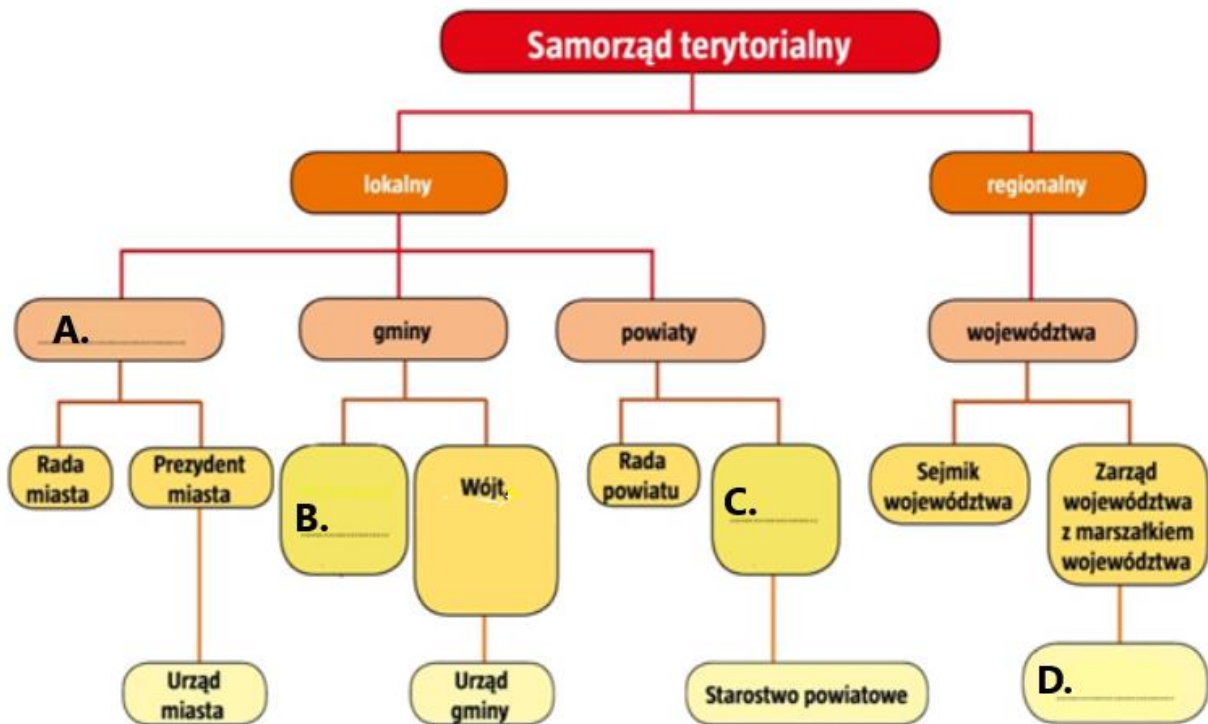
10.2. Wyjaśnij, odwołując się do historii Mazowsza, co było źródłem takiej gęstości sieci kolejowej na terenie obecnego województwa mazowieckiego.

.....
.....
.....

Zadanie 11.

.... / 3 p.

Schemat. Struktura samorządu terytorialnego

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro* s. 139.

11.1. Wybierz właściwe instytucje samorządu terytorialnego, dopisując na schemacie obok liter odpowiadające im cyfry z poniższych możliwości.

1. Zarząd powiatu ze starostą powiatu
2. Prezes rady ministrów
3. Rada gminy
4. Urząd marszałkowski
5. Sołtys wsi
6. Miasta na prawach powiatu
7. Wojewoda

11.2. Wpisz imię i nazwisko marszałka województwa mazowieckiego w kadencji 2018-2024.

.....

Zadanie 12.

.... / 2 p.

Tekst

Aktualna realizowana „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze” została przygotowana przez władze województwa mazowieckiego w 2013 roku. W dokumencie tym przedstawiono między innymi wizję Mazowsza jako regionu spójnego terytorialnie, konkurencyjnego, innowacyjnego z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców.

Cele rozwojowe zostały sformułowane na podstawie analizy SWOT, a więc w oparciu o rozpoznanie **mocnych i słabych stron** województwa mazowieckiego oraz stojących przed nim **szans i zagrożeń**.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro* s. 146-147

Uzupełnij tabelę, używając właściwych cyfr, przyporządkowując poniższe przykłady do poszczególnych kategorii analizy SWOT

Mocne strony	Słabe strony
.....	.....
Szanse	Zagrożenia
.....	.....

1. możliwości związane z rozwojem nowych technologii (biotechnologii, biomedycyny, technologii informacyjno-komunikacyjnych),
2. problemy związane z niestabilnością i zawilnością systemu regulacji, w szczególności przepisów podatkowych,
3. dobrze rozwinięty system szkolnictwa wyższego i wysoki poziom wykształcenia mieszkańców miast,
4. utrata i zatarcie funkcji społeczno-gospodarczych poszczególnych miejscowości oraz depopulacja obszarów peryferyjnych na rzecz Obszaru Metropolitalnego Warszawy,

Zadanie 13.

.... / 2 p.

Tekst

Spuścizna przeszłości to jednak nie tylko pamiątki materialne – to również folklor, tradycje i obyczaje, a także produkty regionalne. Województwo mazowieckie słynie ze swojego oryginalnego folkloru, związanego zazwyczaj z ważniejszymi świętami religijnymi.

Na podstawie: *Mazowsze, wczoraj, dziś i jutro* s. 40

13.1. Odnosząc się do informacji w tekście oraz własnej wiedzy napisz, z czego konkretnie słyną kurpiowskie Łyse.

.....

13.2. Napisz nazwę miejscowości, w której organizowane jest tradycyjne sierpniowe Miodobranie Kurpiowskie.

.....

Zadanie 14.

.... / 2 p.

Tekst

Przed wojną bywała tutaj towarzysko-polityczna śmietanka z prezydentem Ignacym Mościckim i gwiazdami sceny, w czasie kampanii wrześniowej stacjonował sztab Armii Modlin, a po wojnie – po podniesieniu się z ruin – zaczęli to miejsce odwiedzać uczestnicy sympozjów i konferencji. No i liczne ekipy filmowe.

Największą chyba filmowo-serialową sławę [obiekt] zyskał, kiedy wprowadziła się tutaj na dłużej ekipa [pewnego] serialu... Od wielu sezonów pałacowe wnętrza wraz z najbliższym otoczeniem zamieniły się bowiem w pałac arcybiskupa, gdzie tytułowy bohater (Artur Żmijewski) zjawia się na wezwanie roztropnego biskupa.

Źródło: <https://mazowsze.travel/kategoria-weekend/szlaki-tematyczne/mazowsze-na-filmowo>

Fotografia

Źródło <https://mazowsze.travel/kategoria-wekend/szlaki-tematyczne/mazowsze-na-filmowo>

14.1. Jaki obiekt znajduje się na prezentowanej fotografii? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Pałac w Jabłonie
- B. Pałac w Radziejowicach
- C. Skansen Architektury Drewnianej w Nowej Suchej
- D. Zamek w Pułtusku

14.2. Podaj nazwę wspomnianego w tekście serialu, w którym widoczny na fotografii obiekt został wykorzystany.

.....

Zadanie 15.

.... / 2 p.

Tekst

Jest to teren najmniej skansenowaty, za to najbardziej prawdziwy – powiedział Filip Bajon [reżyser Przedwiośnia]. I to jest chyba najlepsza recenzja tego miejsca. Spacerując po ponad trzydziestu hektarach muzeum czujemy się jak w majątku ziemskim sprzed ponad 100 lat. Czego tu nie ma: wspomniany osiemnastowieczny dwór, chłopskie zagrody z Jastrzębi, Kłonówka i Chomentowa, liczne wiatraki, kuźnia dworska, drewniany kościółek i urokliwa kapliczka św. Jana Nepomucena. Całość położona malowniczo w dolinie rzeczki Mlecznej, w pagórkowatym terenie na południowo-zachodnich obrzeżach miasta.

Źródło: <https://mazowsze.travel/kategoria-weekend/szlaki-tematyczne/mazowsze-na-filmowo>

15.1. Który obiekt opisano w tekście. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu
- B. Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie nad Narwią
- C. Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu
- D. Skansen w Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu

15.2. Zaznacz dwa tytuły filmów, spośród podanych, których sceny kręcono w mieście, w którym zlokalizowano opisany w tekście obiekt.

- A. **Dyrygent** - reż. Andrzej Wajda;
- B. **Ogniem i mieczem** – reż. Jerzy Hoffman;
- C. **Pułkownik Kwiatkowski** – reż. Kazimierz Kutz;
- D. **W ukryciu** – reż. Jan Kidawa-Błoński

Zadanie 16.

.... / 2 p.

Wpisz do tabeli, spośród podanych niżej, imiona i nazwiska sławnych literatów oraz numery odpowiednich rycin, odpowiadające zamieszczonym opisom.

Na podstawie <https://msl.nogravity.io/>

Witold Gombrowicz, Jerzy Szaniawski, Jarosław Iwaszkiewicz, Aleksander Świętochowski

1.	2.	3.	
 <p>Autor nieznany PDM via Wikimedia Commons</p>	 <p>Fot. Bohdan Paczowski PDM via Wikimedia Commons</p>	 <p>Ignacy Łopieński DPM via Wikimedia Commons</p>	
Imię i nazwisko	Opis		Nr ryciny
....	<p>Jego muzeum mieści się w zabytkowym pałacu we Wsoli, gdzie odwiedzał swojego brata. Pisarz przyjeżdżał do Wsoli wielokrotnie, ostatni raz w 1939 roku, niedługo przed wybuchem II wojny światowej. W muzeum można zobaczyć cenne pamiątki, jak choćby walizkę, która towarzyszyła pisarzowi przez 30 lat emigracji, maszynę do pisania, pióra czy okulary. Na podstawie jednej z awangardowych powieści tego pisarza nakręcony został film „Ferdydurke”.</p> <p>Na podstawie https://msl.nogravity.io</p>		.....
....	<p>Posiadłość darowana pannie młodej przez ojca w dniu jej ślubu z literatem nazwana została Stawiskiem. Od początku była nie tylko ich domem, ale także ważnym ośrodkiem życia kulturalnego, miejscem spotkań wielu artystów, zwłaszcza literatów i muzyków. Dziś funkcjonuje jako muzeum imienia obojga małżonków.</p> <p>Opowiadania tego twórcy były pierwowzorem takich adaptacji filmowych, jak np. „Panny z Wilka”.</p> <p>Na podstawie https://msl.nogravity.io</p>		.....